

Sensurveiledning

Oppgave 1 (vekt 25 %)

Norge har som mål å redusere klimagassutslippene med ca. 50 prosent innen 2030, og vurderer ulike virkemidler for å nå dette målet. Er subsidier til solcellepaneler, el-biler og andre «grønne alternativer» et godt virkemiddel?

En god besvarelse bør si litt om kriterier for gode virkemidler, skille mellom subsidiering av «grønne alternativer som har positive eksterne effekter og de som ikke har det, og gjerne sammenlikne subsidier med CO₂-prising. Stoffet er dekket i læremateriell og forelesninger, men problemformuleringen er ny.

De har forhatt om kriteriene fra Grønn Skattekommisjon : (i) Styringseffektivitet, (ii) kostnadseffektivitet og (iii) forurenser skal betale.

Subsidier av «grønne alternativer» kan være et godt virkemiddel dersom disse alternativene har betydelige positive eksterne virkninger: For eksempel positive eksterne effekter av å utvikle ny teknologi – eller å være blant de første som tester nye produkter. Dersom «grønne alternativene» ikke har positive eksterne virkninger er subsidiering ikke et godt virkemiddel: Reduksjon i CO₂ utslipp kan skje på ulike måter. For eksempel er alternativ til å bruke bensinbil ikke bare el-bil, men også kollektivtransport, sykle, gå, droppe reise, flytte osv. Subsidier gjør el-bil billigere relativt til bensinbil, men også relativt til de andre alternativene – det siste er det ingen grunn til. En pris på CO₂-utslipp lar det være opp til forbrukerne og produsenten å finne det mest effektive alternativet for dem. Det vil også være vanskelig for myndighetene å plukke ut hvilke alternativer som skal subsidieres. Økt pris på utslipp vil av den grunn være et mer kostnadseffektivt tiltak enn subsidier av alternativer.

«Forurenser skal betale»: Subsidier av grønne alternativer uten positive eksterne effekter innebærer også at de som har CO₂-utslipp ikke betaler for dem. Subsidiene må i stedet dekkes gjennom økninger i andre skatter og avgifter.

Styringseffektivitet: Det kan være vanskelig å vite hvor stor effekt på utslippene en subsidie vil gi – men det samme gjelder for avgifter. For de utslippene som omfattes av kvote vil dette være max styringseffektivt

Oppgave 2 (vekt 50%)

Vi ser på markedet for en vare og antar at det kan betraktes som et marked med såkalt fullkommen konkurranse.

- Hva menes med markedslikevekt? Finn pris og omsatt mengde i markedslikevekt når etterspørselen er gitt ved $x = -2p + 1600$ og tilbudet ved $x = p - 200$
- Forklar hvilke effekter det vil ha i markedet dersom produsentene må betale en stykkskatt på varen, t kroner per enhet. Hvilken betydning vil etterspørselastisiteten ha for effektene av skatten?
- Forklar effektene av en nyetablering av produsenter i markedet.
- Noen produsenter viser til at nyetablering vil lede til at de må legge ned driften. De foreslår at de skal få en subsidie for å hindre dette. Hva ville du som samfunnsøkonom si til dette forslaget?
- En gruppe produsenter med en annen etnisk bakgrunn enn flertallet diskrimineres i markedet og må av den grunn legge ned. Hva blir effektene av dette i markedet?

Skriftlig pensum er kapittel 3-4 i Krugmann&Wells. Stoffet er godt dekket i forelesninger, i slides og i oppgaver.

- a) $x=400$, $p=600$
- b) En god besvarelse bør forklare at tilbudskurven skifter opp med t , at vi får en ny likevekt med høyere p , lavere x og lavere nettoppris til selger og at samfunnsøkonomisk overskudd går ned. Det er fint om det kommenteres at t delvis veltes over i p , slik at t «deles» mellom kjøpere og selgere. Noen vil kanskje bruke funksjonene som er oppgitt til å regne ut delingen, men det er ikke nødvendig. Det er fint om det sies hva etterspørselastisiteten er. Jo lavere den er i likevekten p_0 , x_0 , dvs jo brattere E-kurven er, desto mer øker p og desto mindre reduseres x . En brattere E-kurve, for gitt helning på T , betyr også at den samfunnsøkonomiske kostnaden ved skatten blir mindre fordi x går mindre ned.
- c) T -kurven skifter utover. Markedsprisen går ned og omsatt mengde øker. Noen vil kanskje også ha med at produksjonen går ned blant de som var i markedet før nykommerne.
- d) De opprinnelige produsentene taper på nyetablering siden det leder til at p går ned. Vi får oppgitt at dette leder til at noen må legge ned. Det er fordi inntektene deres ikke dekker variable kostnader til den nye, lavere prisen. Og det betyr at verdien av ressursene (arbeidskraften) er større i andre anvendelser: kanskje hos nykommerne, eller i helt andre markeder. En timestøtte til noen av produsentene betyr at disse står overfor en lavere pris på bruk av arbeidskraft enn andre produsenter. I likevekt betyr det at de brukt av arbeidskraft på marginen kaster mindre av seg enn den ville gjort hos andre produsenter. Dette er ikke effektivt
- e) Det har vært snakket om problemstillingen på en forelesning, men de har ikke noe skriftlig stoff om dette – så en kan ikke regne med at mange vil få til mye på dette delspørsmålet. En god besvarelse vil ha med at tilbudskurven skifter innover, og p øker og x går ned. En svært god besvarelse vil kommentere at (i) kundene taper (økt pris, lavere konsumentoverskudd) (ii) de gjenværende produsentene tjener siden p øker. (iii) Samfunnsøkonomisk overskudd går ned: siden de som diskrimineres i utgangspunktet drev virksomhet var de blant de mest effektive. Den økte prisen gjør at produksjonen nå delvis erstattes av andre, men dette vil være produsenter med høyere alternativkostnader enn hos dem som forlot markedet.

Oppgave 3 (vekt 25 %)

Anta at en gruppe produsenter, som hver for seg er for små til å ha markedsrett, går sammen om å danne et kartell. Kartellet fastsetter en felles pris og fordeler produksjonen mellom medlemmene. Hva blir virkningen av kartellet på pris og omsetning i markedet? Illustrer analysen med en figur. Hvem vinner og hvem taper på kartellet? Forklar hvorfor kartellet gir et netto samfunnsøkonomisk effektivitetstap (effisienstap)?

Det skriftlige pensum finnes i Krugman & Wells kapittel 13; temaet er behandlet i forelesningsnotater ECON 1210 Markedsrett. Studentene bør som et minimum angi at kartellet innebærer høyere pris og mindre omsetning, samt at produsentene vinner mens konsumentene (kjøperne) taper. Det bør gis tillegg for å illustrere argumentene i en figur, enten med konstante enhetskostnader (som i læreboken) eller stigende marginalkostnader. Det samme gjelder om studentene kan forklare effisienstapet.”

